

روش تحقیق در زبان و زبان‌شناسی (نظری و عملی)

دکتر فردوس آقاگل‌زاده
است: گروه زبان‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس



جامعه‌شناسان



روشن‌شناسان

سرشناسه: آفاگل زاده، فردوس، ۱۳۳۵ -
روش تحقیق در زبان و زبان‌شناسی (نظری و عملی)
تالیف: دکتر فردوس آفاگل زاده

مشخصات نشر: روش‌شناسان و جامعه‌شناسان
مشخصات ظاهری: ۲۴۷ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۹۵۵-۵-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: زبان‌شناسی -- تحقیق -- روش‌شناسی
موضوع: Linguistics -- Research -- Methodology

رده‌بندی کنگره: ۱۳۵ ۱۳۶/۷
رده‌بندی دیویی: ۴۱۰
شماره کتابخانه ملی: ۴۴۴۸۶۶۱



جامعه‌شناسان



روش‌شناسان

روش تحقیق در زبان و زبان‌شناسی (نظری و عملی) دکتر فردوس آفاگل زاده

چاپ اول: ۱۳۹۵ تهران/ تعداد ۵۰۰ نسخه
قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان/ چاپ دیجیتال: برتر
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۹۵۵-۵-۶
همه حقوق چاپ نشر برای ناشر محفوظ است.

حروفچینی، نمونه‌خوانی و صفحه‌آرایی: روش‌شناسان و جامعه‌شناسان
ویراستاری: گروه ویراستاری انتشارات روش‌شناسان و جامعه‌شناسان

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:
تهران، خیابان انقلاب، روبروی درب اصلی
دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، پلاک ۲۱۷
کتابفروشی جامعه‌شناسان
تلفن: ۶۶۰۰۰۵۱، ۶۶۰۵۹۶۸۰-۸۱
تلفن دفتر نشر: ۶۶۹۶۹۶۲۰

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب
۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف
(ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

WWW.JAMEESHENASAN.COM
Email: RaveshP20@gmail.com
Email: sociologists15@gmail.com

فهرست

۱۱ پیشگفتار

بخش اول: بخش نظری

۱۷ فصل اول: ملاحظات نظری

۱۷ ضرورت و هدف تحقیق

۱۸ تعریف تحقیق

۲۰ ابزارها و سنجش

۲۴ تعریف و تأیید فرضیه تحقیق

۲۶ تدوین انواع فرضیه تحقیق

۲۷ پرسش‌های تحقیق

۲۹ طبقه‌بندی متغیرها

۴۳ فصل دوم: انواع روش تحقیق

۴۳ مقدمه

۴۴ انواع روش‌های تحقیق

۵۳ فصل سوم: تحقیق تاریخی

۵۳ تحقیق تاریخی

۵۳ اهمیت و ضرورت مطالعات تاریخی

۵۴ ماهیت پدیده‌های تاریخی

۵۹ فصل چهارم: تحقیق همبستگی (رابطه‌ای / همخوانی)

۵۹ روش تحقیق همبستگی

۶۳ فصل پنجم: روش تحقیق تجربی (آزمایشی)

۶۳ روش تحقیق تجربی (آزمایشی)

۶۷ فصل ششم: روش تحقیق علی (پس‌رویدادی)

۶۷ روش تحقیق علی

۷۵ فصل هفتم: روش تحقیق کیفی و کمی

۷۵	تحقیق کیفی و کمی
۸۵	پایایی (اعتماد) و روایی (اعتبار)
۹۱	فصل هشتم: روش‌های جمع‌آوری داده‌ها/اطلاعات
۹۱	روش‌های جمع‌آوری داده‌ها/اطلاعات
۹۹	فصل نهم: مصاحبه و تجزیه و تحلیل داده‌ها (اطلاعات)
۹۹	مصاحبه و تجزیه و تحلیل داده‌ها (اطلاعات)
۱۰۷	فصل دهم: زبان نگارش و مستندسازی منابع، ارجاع‌دهی
۱۰۷	زبان نگارش و مستندسازی منابع
۱۱۳	روش رجوع‌دهی

بخش دوم: بخش عملی

۱۱۹	فصل یازدهم: چگونگی نگارش طرح‌نامه پیشنهادی تحقیق
۱۱۹	چگونه طرح‌نامه پیشنهادی تحقیق (proposal) بنویسیم؟
۱۲۰	قسمت اول) عنوان تحقیق: دارای به ویژگی‌ها باید باشد؟
۱۲۶	قسمت دوم: کلیدواژه
۱۲۶	راهنمای انتخاب کلیدواژه‌ها
۱۲۶	تعریف کلیدواژه؟
۱۲۸	قسمت سوم: مسئله تحقیق چیست؟
۱۲۸	چگونه مسئله تحقیق را بیان کنیم/ بنویسیم؟
۱۳۲	نمونه (۱)
۱۳۳	نمونه (۲)
۱۳۶	نمونه (۳)
۱۳۸	نمونه (۴)
۱۴۰	نمونه (۵)
۱۴۲	نمونه (۶)
۱۵۲	قسمت چهارم: پیشینه/ مروری بر آثار دیگران/ ادبیات/ تاریخچه موضوع تحقیق
۱۵۲	پیشینه تحقیق/ مروری بر تحقیقات انجام شده
۱۶۳	قسمت پنجم: پرسش‌های تحقیق

۱۶۳	پرسش‌های تحقیق.....
۱۶۶	قسمت ششم: فرضیه‌های تحقیق.....
۱۶۶	فرضیه‌های تحقیق علمی چگونه تدوین می‌شوند؟.....
۱۶۶	ویژگی‌های فرضیه تحقیق مناسب کدامند؟.....
۱۶۶	تعریف: فرضیه تحقیق.....
۱۶۷	نمونه (۱).....
۱۶۸	نمونه (۲).....
۱۶۹	نمونه (۳).....
۱۷۰	نمونه (۴).....
۱۷۰	نمونه (۵).....
۱۷۱	نمونه (۶).....
۱۷۳	نمونه (۷).....
۱۷۴	نمونه (۸).....
۱۷۶	قسمت هفتم: اهداف تحقیق.....
۱۷۶	برای اهداف تحقیق چه مآل‌هایی باید نوشت و چگونه؟.....
۱۷۶	هدف / اهداف تحقیق.....
۱۷۸	قسمت هشتم: تکمیل بخش روش تحقیق.....
۱۷۸	- چگونه بخش مربوط به روش تحقیق را تکمیل نمایم؟.....
۱۷۸	- چه مطالبی و چه مقدار و چگونه بنویسیم.....
۱۸۰	قسمت نهم: نوآوری و یا جدید بودن تحقیق.....
۱۸۰	نوآوری در تحقیق.....
۱۸۱	قسمت دهم: روش تجزیه و تحلیل داده‌ها/ اطلاعات.....
۱۸۱	تجزیه و تحلیل اطلاعات داده‌ها.....
۱۸۲	قسمت یازدهم: مدیریت زمان پروژه/ تحقیق = تقویم تحقیق.....
۱۸۲	تقویم تحقیق/ مدیریت زمان در تحقیق.....
۱۸۵	فصل دوازدهم: چکیده‌نویسی.....
۱۸۵	چکیده‌نویسی (فارسی و انگلیسی).....
۱۸۶	نمونه (۱).....
۱۸۷	نمونه (۲).....

۱۸۸		نمونه (۳)
۱۹۰		نمونه (۴)
۱۹۱		نمونه (۵)
۱۹۳		طرح‌نامه پیشنهادی تحقیق (proposal)
۱۹۳		نمونه شماره ۱:
۲۰۶		نمونه شماره ۲:

بخش سوم: پایان‌نامه / رساله‌نویسی

۲۱۹		فصل سیزدهم: چگونه پایان‌نامه یا رساله بنویسیم؟
-----	-------	--

بخش چهارم: مقاله‌نویسی

۲۳۵		فصل چهاردهم: چگونه مقاله بنویسیم؟
۲۴۱		منابع

پیشگفتار

آنچه که امروز به عنوان علم خواه نظری و خواه عملی و کاربردی که ما وارث آن هستیم حاصل تلاش‌ها، شب‌نخوابیدن‌ها، دود چراغ خوردن‌ها و زحمات‌های مستمر نسل‌های گذشته است که در هر دوره و مقطع زمانی از تاریخ بشر و تاریخ علم هر ملت یا قومی، و شخص یا اشخاصی آجری بر این بنای مقدس یعنی بنای علم نهاده‌اند به نحوی که به قول حکیم طوس فردوسی بزرگ «بسازم از این نظم کاخی بلند/ که از باد و باران نیابد گزند»

سرفراز علمی بشر هم محصول و مدیون مشاهده، مطالعه، تفکر، خلاقیت و تلاش مستمر و تدریجی گذشتگان است و هم محصول جرعه‌های فکری و به دنبال آن - پیش‌بین علمی در مقاطع خاصی از تاریخ توسط افرادی خاص. همان‌هایی که به تپه به مراحل ارزشمند علم یعنی به آموختن و درس گرفتن قانع نشدند بلکه به آموزش دادن و انتقال دانش خود به دیگران (یعنی معلمی کردن) نیز بسنده نکردند و تلاش نمودند تا افق‌های دوردست را ببینند و ارزش و تعالی کار علم را صدچندان کنند و دانسته‌ها و آموخته‌ها و داشته‌های خود و دیگران را با کمال احترام و تواضع برخی را تأیید کرده و برخی را به دیده تردید بنگرند و با رویکردی منتقدانه برخی از محصول علوم تا به امروز را به چالش بکشند و هست‌ها، متعارف‌ها، بدیهیات، نگاشته‌ها و یافته‌ها و مفروضات هر علم را مورد پرسش انتقادی قرار دهند که چرا باید چنین باشد؟ آیا شکل و راه دیگری متصور نیست؟ آیا همه همین است که داریم از کجا معلوم چنین چیزی منطبق با حقیقت و یا واقعیت باشد؟ آیا اگر همین موضوع با نگرش و چارچوب نظری دیگری مورد بررسی قرار گیرد باز شاهد همین مفروضات و یافته‌ها خواهیم بود؟ آیا رابطه‌ای که بین مسئله X یا Y وجود دارد همان است که دیگران در یک قرن قبل کشف نموده‌اند؟ شاید باشد و شاید هم نباشد.

البته این نکته مهم باید گفته شود که همه دغدغه‌های علمی این گروه سوم فقط نگاه منتقدانه به کار خویش و یافته‌های دیگران ختم نمی‌شود این تنها بخشی از کار است، بخش دیگر که به همان اندازه ارزشمند است ادامه دادن دستاوردهای دیگران (گذشتگان) و تأیید آن‌ها البته بعد از تحقیق و سپس ادامه دادن تدریجی و مستمر در همان راستا جهت نزدیک‌تر نمودن مسائل تحقیق به هدف یعنی حل مسئله. حل

مسئله‌ای که نسل‌ها روی آن کار کرده‌اند و به ما سپرده‌اند و انتظار دارند که ما نیز به سهم خود مسائل تحقیق دیگران را که به نوعی امروزه موضوع و مسئله تحقیق ما هم شده تکمیل نماییم تا آن برج علم سر بر آسمان بساید. هر یک از ما دانشجویان، اساتید، علاقه‌مندان به علم باید تمام هم خود را به طور شایسته به کار بگیریم تا در زمره گروه سوم باشیم که سودای ارتقای علم نظری و عملی در سر می‌پروراند برای ساختن آینده‌ای آرام‌بخش‌تر و بهتر. و این گروه سوم در تاریخ جزء پیشگامان و نوآوران علم در هر قوم، ملت و در پهنه جهان می‌باشند و ما با توجه به نوع رشته تحصیل ما، اول کشف، توصیف، بسط، ترویج، عمق بخشیدن و خلاقیت و نوآوری در موضوع و مسئله زبان و زبان‌شناسی هستیم. از واجگونه گرفته تا متن و گفتمان و جامعه. تنها را عملیات کردن این رسالت مقدس و خطیر علمی تحقیق علمی است و بس. کتاب حاضر ده فصل دهه‌ها تجربه تدریس درس تحقیق علمی در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری است و وسیله‌ای است تا راه را جهت تسهیل تحقیق عملی برای تشویق و ترغیب پیران زبان‌شناسی و همکاران ارجمند به جمع محققین در شاخه علوم انسانی به طور عام و رشته‌های مربوط به زبان‌شناسی اعم از آموزش زبان‌های مختلف ادبیات، مترجمی، ترمیمات و مسائل میان‌رشته‌ای زبان و دیگر رشته‌های علم به طور خاص و برای رشته زبان‌شناسی به طور ویژه هموار سازد.

کتاب متشکل از چهار بخش است که در فصل اول تلاش شده حداقل مطالب نظری روش‌شناسی را که علاقه‌مندان به تحقیق در زبان و زبان‌شناسی و موارد فوق‌الذکر به آن نیاز دارند تا وارد مرحله عملی گردانند، آنگاه می‌توانست مطالب روش‌شناسی واقفند که هر یک از مطالب نظری مطرح شده می‌توانست مطالب بیشتر و متنوع‌تر و شاید عمیق‌تر به لحاظ محتوایی را داشته باشد. و اکنون با علم به این موضوع جهت رعایت اختصار و ساده‌نویسی تا حد ممکن به نحوی که علاقه‌مندان به تحقیق در رشته‌های زبان‌شناسی و وابسته در چمبره مفاهیم نظری محض سرگردان نشوند مطالب آورده شده است.

بخش دوم، سوم و چهارم کتاب که بخش عملی می‌باشد در واقع هر آنچه که در بخش نظری مطرح گردید فراخور و متناسب با موضوع تحقیق سعی شده که مرحله به مرحله در نوشتن و آماده‌سازی یک پروژه تحقیقاتی طرح‌نامه پیشنهادی تحقیق (proposal) اعم از رساله دکتری، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پروژه تحقیقاتی مورد سفارش شرکت‌ها و سازمان‌ها و حتی تحقیق کلاسی را دربرگیرد.

اینکه به لحاظ صورت‌بندی گزاره‌های زبانی در نگارش و چگونگی سازمان‌دهی بخش‌ها و نوشتن محتوای هر بخش به طور عملی نمونه‌هایی از طرح نامه‌های پژوهشی که در دانشگاه‌های مختلف تصویب و اجرا شده است به صورت مبسوط تدوین شده است.

بخش سوم کتاب می‌آموزد که چگونه پایان‌نامه و رساله بنویسیم و بخش چهارم کتاب به چگونگی مقاله‌نویسی اختصاص دارد.

انتظار دارد علاقه‌مندان و همکاران ارجمند سخاوتمندانه با گوشزد نمودن ضعف و کاستی‌های احتمالی موجود سبب تکمیل کتاب در ویراست‌های آینده گردند. از مایر محترم نشر روش‌شناسان و دوست فاضل جناب آقای سعید اسلامی صمیمانه تشکر می‌نمایم و نیز از همکاران ارجمندم و دانشجویان عزیزم که اجازه دادند در بخش دوم کتاب یعنی بخش عملی از مطالب رساله و یا طرح‌نامه تحقیق به عنوان نمونه و تریب استفاده شود که نام این عزیزان در انتهای بخش مذکور آمده نیز صمیمانه تشکر می‌نمایم.

با سپاس

دکتر فردوس آقاگل‌زاده

استاد گروه زبان‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس

۱۳۹۵